

Rudolf – High Court Ruling – 15 Sep 2005

Source:

The Supreme Court of the Czech Republic
(Nejvyšší soud České republiky)

<http://www.nsoud.cz/rozhod.php?action=read&id=26713&searchstr=8+Tdo+1172%2F2005>

8 Tdo 1172/2005

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 15. září 2005 o dovolání obviněného R. M. N. nyní ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici v O., proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 7 To 73/2005, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 19 T 253/2004, t a k t o :

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání obviněného R. M. N. o d m í t á .

Odůvodnění:

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 22. 12. 2004, sp. zn. 19 T 253/2004, byl obviněný R. M. N. uznán vinným jednak pod body 1) – 9) pokračujícím trestným činem šíření nakažlivé choroby podle § 189 tr. zák., pod body 4), 6), 8) v jednočinném souběhu s pokusem pokračujícího trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 k § 222 odst. 1 tr. zák. a jednak pod bodem 10) dalším trestným činem šíření nakažlivé choroby podle § 189 tr. zák. v jednočinném souběhu s pokusem trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 k § 222 odst. 1 tr. zák. Za tyto trestné činy byl podle § 222 odst. 1 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř roků a šesti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s dozorem. Současně bylo podle § 226 písm. a) tr. ř. rozhodnuto zprošťujícím výrokem o jiném jeho skutku.

Proti výše citovanému rozsudku podal obviněný odvolání, z jehož podnětu Městský soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 7 To 73/2005, podle § 258 odst. 1 písm. d), e), odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ve výroku o vině i trestu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného R. M. N. uznal vinným v bodech 1) – 10) trestným činem šíření nakažlivé choroby podle § 189 tr. zák., v bodech 4), 7), 9) a 10) pokusem trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 k § 222

odst. 1 tr. zák., jichž se dopustil tím, že „ačkoliv od 19. září 2001 věděl, že je HIV pozitivní a byl poučen o nutnosti informovat o svém onemocnění své sexuální partnery a v případě pohlavního styku používat pouze bezpečnější praktiky (používat kondom a vystríhat se krvavých sexuálních praktik), přičemž syndrom získané imunodeficiencie (AIDS) včetně nosičství viru HIV, je obsažený v příloze 2 nařízení vlády č. 114/99 Sb., kterým se pro účely trestního řízení stanoví, co se považuje za jedy, nakažlivé choroby a škůdce a jedná se o nakažlivou lidskou chorobu, přičemž při nákaze virem HIV se v konečném důsledku jedná o těžkou újmu na zdraví ve smyslu vážné poruchy zdraví a vážného onemocnění, způsobujícího poškození důležitého orgánu a delší dobu trvající poruchu zdraví a jedná se o nevyhlášenou smrtelnou chorobu, tak

- 1) v přesně nezjištěné době v době 2001-2002 v P., měl s D. S., opakovaně orální pohlavní styk v roli aktivní i pasivní bez použití preservativu, přičemž k ejakulaci došlo u obou mimo ústa,
- 2) v přesně nezjištěné době na jaře 2002 v P., v bytě, který společně sdílel s A. P., měl s ním orální pohlavní styk v roli aktivní bez použití preservativu, přičemž k ejakulaci nedošlo,
- 3) v přesně nezjištěnou dobu v létě 2002 v P., v bytě M. N. měl s M. K., dvakrát opakovaně orální pohlavní styk v roli aktivní i pasivní bez použití preservativu, přičemž k ejakulaci došlo u obou mimo ústa,
- 4) v přesně nezjištěnou dobu na podzim roku 2002 v P., v bytě R. Š. měl s R. Š., D. J. a M. K., skupinový sex, když měl střídavě se všemi pohlavní styk do konečnicku v aktivní i pasivní roli a dále se všemi měl orální pohlavní styk v aktivní roli, aniž by použil preservativ,
- 5) v měsíci listopadu 2002 v P. měl s A. K., orální pohlavní styk bez preservativu, kdy A. K. byl v roli aktivní,
- 6) v přesně nezjištěné době v zimě, koncem roku 2002 v P., v blíže nezjištěném hotelu v sauně měl s P. U. orální pohlavní styk bez použití preservativu,
- 7) v přesně nezjištěné době koncem roku 2002 až počátkem roku 2003 v P., v bytě u D. G., s ním měl pohlavní styk do konečnicku v roli aktivní bez použití preservativu a pohlavní styk orální v roli pasivní bez použití preservativu,
- 8) v přesně nezjištěné době v lednu 2003, v bytě M. S. v P., s ním měl pohlavní styk orální v roli pasivní bez použití preservativu,
- 9) v přesně nezjištěnou dobu v červenci 2003, v P., v bytě A. G., měl s M. P., pohlavní styk do konečnicku v roli aktivní bez použití preservativu a pohlavní styk orální v roli pasivní i aktivní bez použití preservativu,
- 10) na přelomu měsíce listopadu a prosince 2003 v P., v bytě A. K., s ním měl pohlavní styk do konečnicku v roli aktivní, když nejprve použil preservativ a v ranních hodinách měl anální styk v roli aktivní bez použití preservativu.“

Za tyto trestné činy obviněného odsoudil podle § 222 odst. 1 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří roků a šesti měsíců. Pro jeho výkon jej podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařadil do věznice s dozorem.

Proti rozhodnutí soudu druhého stupně podal obviněný prostřednictvím obhájce Mgr. M. S. dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. proto, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku. V

dovolání vytkl, že oba soudy nižšího stupně nesprávně zjištěné jednání posoudily vedle trestného činu šíření nakažlivé choroby podle § 189 tr. zák. též jako pokus trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 222 odst. 1 tr. zák., ač je tato uvedená další právní kvalifikace pojmově vyloučena a nebyla naplněna proto, že pokus trestného činu vyžaduje bezprostřednost jednání směřujícího k dokonání trestného činu, avšak v posuzovaném případě následek v podobě těžké újmy na zdraví může nastat s odstupem až deseti a více let nebo nastat vůbec nemusí. V této souvislosti poukázal na to, že podle skutkových zjištění v žádném z případů nedošlo k ejakulaci do ústní dutiny nebo análního otvoru, případně k ní nedošlo vůbec, což zabránilo v nejvyšší možné míře nastoupení uvažovaného následku těžké újmy ve formě přenosu viru HIV na partnera. Odvolacímu soudu zejména vytkl, že tuto skutečnost dostatečně nehodnotil ve vztahu k zavinění a nezabýval se tím, že u žádného z jeho sexuálních partnerů nedošlo k infekci virem HIV, ani tím, že neexistuje žádná absolutní ochrana před případným přenosem viru na zdravou osobu, a to i při dodržení maximálních nerizikových praktik, včetně použití preservativu. Za nevyjasněnou považoval i otázku, zda se v případě přenosu viru HIV jedná o nakažlivou chorobu či pohlavní nemoc a zdůraznil, že pokud k přenosu nákazy na poškozené nedošlo, přicházelo by v úvahu posouzení jeho jednání jako trestného činu ohrožování pohlavní nemocí podle § 226 tr. zák. Se závěrem odvolacího soudu se neztotožnil ani v tom, že šlo o dlouhodobé programové nepoužívání ochranných prostředků. Obviněný k tomu vyjádřil, že samotná sexualita člověka není programové jednání, ale vychází z lidských pudů, což konstatoval i znalec, který uvedl, že rizikové chování obviněného vycházelo z jeho celkové nedozrálости a z projevů nezdrženlivosti a nestálosti, které jsou součástí jeho osobnosti.

V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky (dále jen Nejvyšší soud) podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil dovoláním napadený rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 7 To 73/2005, ve výroku o vině i trestu a dále aby podle § 265m odst. 1 tr. ř. sám rozhodl o jeho vině trestným činem šíření nakažlivé choroby podle § 189 tr. zák. nebo trestným činem ohrožování pohlavní nemocí podle § 226 tr. zák. a uložil mu odpovídající trest.

K předmětnému dovolání se ve smyslu § 265h odst. 2 tr. ř. písemně vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství. Vyslovil souhlas se závěry obou soudů nižšího stupně ohledně použité právní kvalifikace, a proto navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné odmítl a učinil tak v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci je dovolání přípustné, zda bylo podáno v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, a zda je podala osoba oprávněná. Shledal přitom, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. a) tr. ř. Obdobně zjistil, že dovolání bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Posuzoval rovněž otázku, zda uplatněný dovolací důvod lze považovat za důvod dovolání ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., poněvadž dovolání lze podat jen z důvodů taxativně uvedených v § 265b tr. ř. a existence dovolacího

důvodu je zároveň podmínkou pro provedení přezkumu dovolacím soudem. Pro své úvahy vycházel z vymezení dovolacího důvodu v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle kterého je možné dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

V rámci takto vymezeného dovolacího důvodu je možné namítat jednak mylnou kvalifikaci skutku, jak byl v původním řízení zjištěn, v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva, a dále pak vadnost jiného hmotně právního posouzení, které záleží v nesprávném posouzení některé další otázky nespočívající přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v posuzování jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva, zejména trestního, případně i jiných právních odvětví. Současně platí, že obsah konkrétně uplatněných námitek, o něž se opírá existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř. a nestačí jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů.

Obviněný této své povinnosti formálně i materiálně dostál, neboť se svým dovoláním domáhal změny právního posouzení jednání kladeného mu za vinu s tím, že zjištěný skutkový stav nasvědčuje toliko spáchání trestného činu šíření nakažlivé choroby podle § 189 tr. zák., a nikoliv též pokusu trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 k § 222 odst. 1 tr. zák., o němž nelze uvažovat, protože v jednání, které mu je kladeno za vinu, není dostatek podkladů pro závěr o způsobení těžké újmy na zdraví ani zavinění vztahujícím se k tomuto následku. Alternativně vyjádřil i možnost právního posouzení jeho jednání jako trestného činu ohrožování pohlavní nemocí podle § 226 tr. zák. Těmito námitkami obviněný vytýkal nedostatky hmotně právní povahy, což je v souladu s ustanovením § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Nejvyšší soud považuje nejprve za vhodné poukázat na rozdíl mezi trestným činem šíření nakažlivé choroby podle § 189 tr. zák., jímž byl obviněný uznán vinným, a trestným činem ohrožování pohlavní nemocí podle § 226 tr. zák., který v jeho jednání nebyl shledán.

Předně je potřeba uvést, že trestného činu šíření nakažlivé choroby podle § 189 tr. zák. se dopustí ten, kdo úmyslně způsobí nebo zvýší nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé lidské choroby, kdežto o trestný čin ohrožování pohlavní nemocí podle § 226 tr. zák., který je k trestnému činu šíření nakažlivé choroby podle § 189 tr. zák. v poměru speciality, jde tehdy, jestliže pachatel jiného vydá, byť z nedbalosti, nebezpečí pohlavní nákazy.

Tyto trestné činy odlišuje především objekt, kterému je poskytována ochrana trestním zákonem. U obou trestných činů je chráněn život a zdraví lidí, avšak u trestného činu podle § 189 tr. zák. je tomu před nebezpečím rozšíření nakažlivých chorob, zatímco u trestného činu podle § 226 tr. zák., je tento objekt zúžen jen na ochranu před konkrétně vymezenou skupinou nakažlivých nemocí vyvolaných pohlavní nákazou.

Nejvyšší soud považuje za vhodné uvést, že i když se může jevit nemoc AIDS včetně nákazy virem HIV jako pohlavní nemoc, není tomuto tak. Ustanovení § 226 tr. zák. se vztahuje na jednání, při němž pachatel vydá druhého nebezpečí pohlavní nákazy, tedy pohlavní choroby, za kterou se označují toliko klasické pohlavní nemoci mezi něž patří příjice (Syphilis), kapavka (Gonorrhoea), měkký vřed (Ulcus molle) a čtvrtá pohlavní nemoc (Lymphogranuloma venerum). Nemoc AIDS šířená virem HIV však mezi tyto choroby není zařazena, ale je začleněna podle přílohy č. 2 nařízení vlády č. 114/1999 Sb., kterým se pro účely trestního zákona stanoví, co se považuje za jedy, nakažlivé choroby a škůdce, jak vyplývá ze změn provedených nařízením vlády č. 40/2002 a č. 444/2003 Sb., mezi nakažlivé choroby, kam patří včetně nosičství viru HIV. Toto řazení vychází z vlastní povahy tam jmenovitě uvedených chorob. Pohlavní nemoci však tvoří samostatnou, od ostatních nakažlivých chorob oddělenou skupinu nemocí, mezi něž nemoc AIDS včetně nosičství viru HIV není zahrnuta. Proto, i když je vir HIV také přenosný při pohlavním styku (stejně jako i jiné přenosné choroby jako je např. svrab nebo žloutenka typu B, které rovněž nepatří mezi pohlavní choroby), není pohlavní (venerickou) nemocí. Vir HIV lze přenést pohlavním stykem, ale též krví a krevními deriváty (např. při sdílení kontaminovaných jehel a stříkaček narkomanů) či kontaktem s infikovaným biologickým materiálem a kromě toho i vertikálním přenosem, což je z infikované matky na dítě v průběhu gravidity a zejména kolem porodu, výjimečně při kojení. Ze všech těchto důvodů nemoc AIDS (syndrom získané imunodeficiency) včetně nosičství viru HIV nelze považovat za pohlavní chorobu ve smyslu ustanovení § 226 tr. zák., ale za nakažlivou chorobu podle § 189 tr. zák., jak bylo v napadených rozhodnutích správně kvalifikováno.

Obě skutkové podstaty se odlišují i způsobem provedení, který je u § 226 tr. zák. předpokládán znakem „jiného vydá v nebezpečí nákazy“, který je nutné vykládat tak, že pro jeho naplnění sice postačí, aby byla jiná osoba jednáním pachatele pouze ohrožena pohlavní nákazou, ale musí jít o ohrožení reálné a bezprostřední, což se stane právě při pohlavním styku. U trestného činu podle § 189 tr. zák. předpokládaný následek je způsoben tím, že pachatel zvýší nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé choroby. Jsou tudíž předpokládána dvě možná jednání, a to jednak zavlečení a jednak rozšíření nakažlivé lidské choroby. Zavlečením se rozumí vyvolání nebezpečí nakažlivé lidské choroby v místech, kde se taková choroba vůbec nevyskytuje, nebo alespoň ne v epidemické podobě; u rozšíření jde o zvýšení jejího nebezpečí v místech, kde se již vyskytuje v epidemické podobě. Z toho je patrné, že zatímco trestnost jednání je u pohlavní choroby vyjádřena vztahem k vydání v nebezpečí jiného, tedy je zaměřena jen na jednotlivce, v případě zavlečení nebo rozšíření nakažlivé choroby je ohrožen podstatně širší okruh jedinců. Zdánlivě by se mohlo jevit, že tento znak vyvolaný přenosem viru HIV na jiné osoby by se dal v případě trestného činu podle § 189 tr. zák. spíše podřadit pod skutkovou podstatu § 226 tr. zák., neboť infekce virem HIV je vázána na kontakt s konkrétní osobou nebo její krevní tekutinou způsobitou tento vir přenést. Takové úvahy však nemají opodstatnění, protože tento znak je nutné v daném případě vykládat širěji ve vztahu k tomuto specifickému druhu nakažlivé choroby a způsobům jejího šíření. Při nákaze virem HIV dochází (v případě jeho varianty 1, která je v naší republice nejrozšířenější) během 6 - 8 týdnů k akutní infekci, která může, ale nemusí být

klinicky prokazatelná a může probíhat jako běžná choroba (nachladnutí, průjem atd.), ale i v dalším stádiu může trvat 5 - 7 let a osoba takto nakažená nemusí mít žádné problémy, přitom jde o osoby, které mohou být šířiteli viru HIV. Jde tudíž svým charakterem o skrytou podobu šíření této choroby, a to v průběhu delší doby, osobou nakaženou pachatelem za situace, že taková osoba nebyla informována o tom, že pachatel je nositelem viru HIV.

I z tohoto důvodu v tomto případě přenosu viru HIV na druhou osobu při vědomě nechráněném sexu jde o jednání naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu šíření nakažlivé choroby podle § 189 tr. zák.

Podle skutkových zjištění, jak jsou shora popsána, je patrné, že obviněný celkem v deseti případech provozoval s celkem dvanácti poškozenými, jimž nesdělil, že sám je HIV pozitivní, opakovaně orální, z toho ve čtyřech případech též i anální pohlavní styk v roli aktivní nebo pasivní nebo i oběma způsoby, vždy bez použití preservativu. Takto popsanému jednání odpovídá znak, že obviněný způsobil nebezpečí rozšíření nakažlivé choroby, jak správně posoudily oba soudy nižší instance, neboť obviněný, který svým sexuálním partnerům nesdělil, že sám trpí uvedenou nakažlivou chorobou a současně nedbal nezbytných hygienických zásad při pohlavním styku tím, že nepoužil preservativ, zvýšil nebezpečí jejího dalšího výskytu. Jestliže z vyjádření MUDr. M. S., která byla u hlavního líčení přibrána jako znalkyně z oboru zdravotnictví, odvětví problematiky HIV a nemoci AIDS, učiněného při hlavním líčení dne 22. 12. 2004 bylo zjištěno, že z hlediska dosud zpracované statistiky má infekce virem HIV epidemický charakter, neboť se jedná o nemoc celosvětově nevyléčitelnou, kdy jenom v České republice bylo v roce 2004 evidováno okolo 900 HIV pozitivních osob, z čehož asi 500 bylo ve stádiu nosičství (č. l. 70, 365 spisu), nelze pochybovat o tom, že jde o chorobu, která se již vyskytuje v epidemické podobě.

Z takto vyjádřených souvislostí Nejvyšší soud v souladu s napadeným rozhodnutím shledal, že obviněný po všech stránkách naplnil znaky trestného činu šíření nakažlivé choroby podle § 189 tr. zák., jak správně posoudily soudy prvního a druhého stupně. Ze všech shora uvedených skutečností nelze dovodit, že by se jednalo o trestný čin ohrožování pohlavní nemocí podle § 226 tr. zák., jak se nedůvodně domáhal obviněný.

Pokud jde o další námitku obviněného směřující proti právní kvalifikaci jako pokusu trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 k § 222 odst. 1 tr. zák., jehož se dopustil dílčími útoky uvedenými pod body 4), 7), 9) a 10), je potřeba uvést, že trestného činu ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví. Pokusem trestného činu se podle § 8 odst. 1 tr. zák. rozumí jednání pro společnost nebezpečné, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo.

Těžkou újmou na zdraví se rozumí vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění, které postižený pociťuje jako citelnou újmu v obvyklém způsobu života, což vyplývá i ze srovnání s dalšími druhy těžké újmy na zdraví uvedenými v § 89 odst. 7 písm. a) až h) tr. zák., přičemž porucha zdraví musí mít delší trvání,

což trestní zákon v § 89 odst. 7 písm. ch) vyjadřuje slovy „delší dobu trvající porucha zdraví“.

Protože pro posouzení, zda obviněný spáchal trestný čin ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. ve stádiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák. či nikoliv, je rozhodující skutek uvedený ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně (tzv. skutkové větě), případně rozvedený v jeho odůvodnění, je nezbytné uvést, že podle odvolacího soudu se obviněný tohoto činu dopustil tím, že

4) v přesně nezjištěnou dobu na podzim roku 2002 v P., v bytě R. Š. měl s R. Š., D. J. a M. K. skupinový sex, když měl střídavě se všemi pohlavní styk do konečnicku v aktivní i pasivní roli a dále se všemi měl orální pohlavní styk v aktivní roli, aniž by použil preservativ,

7) v přesně nezjištěné době koncem roku 2002 až počátkem roku 2003 v P., v bytě u D. G., s ním měl pohlavní styk do konečnicku v roli aktivní bez použití preservativu a pohlavní styk orální v roli pasivní bez použití preservativu,

9) v přesně nezjištěnou dobu v červenci 2003, v P., v bytě A. G., měl s M. P. pohlavní styk do konečnicku v roli aktivní bez použití preservativu a pohlavní styk orální v roli pasivní i aktivní bez použití preservativu,

10) na přelomu měsíce listopadu a prosince 2003 v P., v bytě A. K., s ním měl pohlavní styk do konečnicku v roli aktivní, když nejprve použil preservativ a v ranních hodinách měl anální styk v roli aktivní bez použití preservativu.

Takto popsaná skutková zjištění svědčí pro naplnění znaků pokusu trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 k § 222 odst. 1 tr. zák., neboť odvolací soud, který vycházel především ze závěrů znalkyně MUDr. M. S. správně vysvětlil, že virus HIV nacházející se v tělních tekutinách (krvi, tkáňové tekutině a ve spermatu), nejčastěji nahromaděný v leukocytech, pronikne poraněnou kůží či sliznicí do těla. Sliznice konečnicku přijímá virus i bez poranění, a proto je největší riziko spojené při análním koitu osoby nakažené virem HIV. V případě nechráněného sexu se vnikající partner v konečnicku druhé osoby může zkontaktovat s krví z hemeroidů, kdy současně může dojít k porušení bariérové funkce kůže jeho penisu, což může nastat během koitu snadno mechanickým namáháním. Nejvíce je ohrožen partner přijímající semeno z penisu HIV pozitivního aktivního partnera nepoužívajícího kondom, kdy se dostává do kontaktu se sliznicí konečnicku, která virus snadno přijímá i bez poranění. Je tudíž zřejmé, že v případě osoby nakažené virem HIV jde u análního nechráněného sexu k takovému jednání, u něhož může dojít u druhé osoby ke vzniku těžké újmy na zdraví ve smyslu § 89 odst. 7 tr. zák.

Pro uvedenou právní kvalifikaci soud druhého stupně zcela správně shledal na základě těchto skutkových zjištění, že obviněný v rámci pokračujícího skutku spáchal uvedený čin v pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., když vycházel ze závěrů, které v této souvislosti již vyjádřil soud prvního stupně, jenž se na straně 11 až 13 svého rozsudku všemi významnými skutečnostmi podrobně zabýval, a shledal, že obviněný naplnil všechny znaky pokusu tím, že provozoval nechráněný anální pohlavní styk, což je jednání pro společnost nebezpečné, které bezprostředně směřovalo k dokonání trestného činu ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. Jde též o jednání, které je způsobilé přivodit jiné osobě újmu mající povahu těžké újmy na zdraví ve smyslu § 89 odst. 7 tr. zák. (jak je

vysvětleno v rozsudku soudu prvního stupně na str. 14). V daném případě je předmětný následek představován nákazou virem HIV. V rámci progresu po naze virem HIV pacient prochází několika stádii, kdy z první klidové fáze, která se projeví během 6 - 8 týdnů dojde k akutní infekci, během níž se virus mohutně množí v krvi nakaženého a poškozuje buňky krevní řady, které jsou zodpovědné za obranyschopnost organismu. Po několika týdnech infekce přechází do stádia klinicky bezpříznakového, virus se dostává do lymfatických uzlin a buněk některých orgánů a zůstává v klidovém stádiu. V průběhu několika let přechází do stádia vyznačujícího se přídatnými infekcemi a symptomy v podobě průjmů, teplot, pocení a hubnutí, mění se imunologický profil pacienta, zvyšuje se počet virové nálože v krvi, na něž postupem času navazují přídatné infekce těžkého charakteru, jakými jsou např. těžká plísňová, bakteriální, virová a parazitární onemocnění, s dalšími projevy chátřání či postižení mozku a nádory vedoucími až ke smrti.

Z obsahu těchto projevů choroby, je zřejmé, že důsledkem, k němuž na základě nazy virem HIV dochází, je onemocnění krve, která v důsledku rozmnožení viru HIV ztrácí své přirozené vlastnosti a schopnosti. V daném případě lze toto počáteční onemocnění krve v souvislosti s jeho dalším vývojem, které je nutné v jeho celkovém charakteru celosvětově nevyčísitelné choroby chápat jako vážné onemocnění způsobující vážnou poruchu zdraví, podřadit pod § 89 odst. 7 písm. ch) tr. zák. jako delší dobu trvající poruchu zdraví vedoucí v pozdějších etapách jejího vývoje k poškození důležitého orgánu ve smyslu § 89 odst. 7 písm. e) tr. zák., jehož dopadem je celkové selhání obranyschopnosti lidského organismu. V těchto souvislostech není pochyb o tom, že se jedná o těžkou újmu na zdraví, jak správně určily oba soudy nižší instance.

V této souvislosti je vhodné připomenout, že pokus trestného činu je ve smyslu § 8 odst. 1 tr. zák. považován za obecnou formu trestného činu a bezprostředně směřuje ke způsobení následku, který je znakem skutkové podstaty příslušného trestného činu. Pokus vyvolává pouze nebezpečí, že dojde k porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem. Např. pokus trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 k § 222 odst. 1 tr. zák. není spojen se způsobením těžké újmy na zdraví, ale jen s nebezpečím jejího způsobení. Pachatel je za pokus trestně odpovědný přesto, že nenaplnil všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, neboť požadavek zajistit účinnou ochranu zájmů chráněných trestním zákonem vyžaduje, aby i jednání, jehož se dopustil pachatel v úmyslu spáchat trestný čin, bylo trestné, i když nedošlo k následku, jelikož pokus vyvolává bezprostřední nebezpečí způsobení tohoto následku.

Skutková část výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně ve spojení s odpovídající částí odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů obsahuje konkrétní skutková zjištění, která vyjadřují zákonné znaky pokusu shora uvedeného trestného činu, neboť skutková zjištění popisují jednání obviněného, které bylo způsobitelné vyvolat u osob, s nimiž se intimně stýkal, nákazu virem HIV a jen shodou okolností a vlivem náhody se tak nestalo.

Pokud obviněný nesouhlasil s právní kvalifikací svého jednání jako pokusu trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 k § 222 odst. 1 tr. zák. s tím, že

není dána „bezprostřednost směřování k dokonání trestného činu“, nelze ani těmto jeho výhradám přisvědčit. Vzhledem k specifickému charakteru a průběhu onemocnění totiž následek v podobě výše popsané těžké újmy na zdraví nastává až s dlouhým časovým odstupem po nakažení virem HIV (zhruba 10 let), avšak již samotné nakažení virem HIV představuje pro postiženého za současného stavu lékařského poznání a možností medicíny téměř stoprocentní jistotu propuknutí AIDS se všemi průvodními příznaky, které samy o sobě jednoznačně představují těžkou újmu, jak bylo již shora popsáno.

Druhá skupina výhrad obviněného se týkala subjektivní stránky jeho jednání. Z hlediska zavinění je v případě obou trestných činů, jimiž byl uznán vinným, tedy jak trestného činu podle § 222 odst. 1 tr. zák. (včetně jeho pokusu), tak i trestného činu podle § 189 tr. zák. třeba úmyslného zavinění. Podle § 4 tr. zák. je trestný čin spáchán úmyslně, jestliže pachatel a) chtěl způsobem v trestním zákoně uvedeným porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem (tzv. úmysl přímý), nebo b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn (tzv. úmysl nepřímý).

Společná pro oba tyto druhy úmyslu je jednak existence složky intelektuální i složky volní a dále to, že pachatel si představoval (intelektuální složka) porušení nebo ohrožení chráněného zájmu a ostatní rozhodující skutečnosti alespoň jako možné.

Jak bylo již výše uvedeno, čin je spáchán úmyslně mimo jiné též tehdy, jestliže pachatel věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn [§ 4 písm. b) tr. zák.]. Srozumění vyjadřuje jeho aktivní volní vztah k způsobení následku, který je relevantní pro trestní právo. Na takové „srozumění“ se usuzuje z toho, že pachatel nepočítal s žádnou konkrétní okolností, která by mohla reálně zabránit následku, který si pachatel představoval jako možný, a to ať už by šlo o jeho zásah, nebo zásah jiné osoby.

S ohledem na shora uvedené závěry a okolnosti případu, jakož i na způsob, jakým odvolací soud odůvodnil své rozhodnutí, je zřejmé, že obviněný jednal v nepřímém úmyslu, neboť vzhledem ke svým zkušenostem, kdy byl svým ošetřujícím lékařem opakovaně poučen o povaze nemoci i možnostech jejího přenosu a dne 19. 9. 2001 osobně podepsal poučení obsahující informace pro člověka infikovaného virem HIV, mezi nimiž je mimo jiné pod bodem 3. uvedeno, že je povinností takové osoby informovat svého sexuálního partnera o své pozitivitě a při pohlavním styku dodržovat zásady bezpečnějšího sexu, jimiž je zejména používání kondomu a vyvarování se krvavých sexuálních praktik (č. l. 100 spisu), přičemž sám měl zdravotnické vzdělání i praxi v tomto oboru, věděl, že nechráněným pohlavním stykem může přenést nákazu virem HIV na svého sexuálního partnera, avšak neučinil nic pro to, aby takovému následku zabránil. V tomto směru nelze akceptovat jeho obhajobu založenou na tvrzení, že v žádném z případů popsaných ve skutkových zjištěních nedošlo k ejakulaci do ústní dutiny či análního otvoru partnera, neboť jak vyplývá z výše citovaného odborného vyjádření zpracovaného MUDr. M. S. i ze zmíněného poučení pro

osoby nakažené virem HIV možnost přenosu infekce virem HIV se zvyšuje již při samotném nedodržování zásad bezpečného sexu. Nepoužíval-li tedy obviněný ani jeho sexuální partneři, které o své nemoci dokonce ani neinformoval, při pohlavním styku kondom, když navíc ve většině případů došlo k pohlavnímu styku do konečníku, což lze ve smyslu shora rozvedených informací považovat za „krvavou sexuální praktiku“, neboť při ní může dojít k četným oděrkám a poškození sliznice konečníku, přičemž podle vyjádření MUDr. S. „sliznice konečníku přijímá virus i bez předchozího poranění“, vystavoval tyto a jejich prostřednictvím i další osoby vědomě nebezpečí nákazy virem HIV a v jejím důsledku taktéž nebezpečí způsobení těžké újmy na zdraví a pro případ, že se tak stane, byl s tímto následkem srozuměn.

Odvolací soud pro posouzení zavinění obviněného ve smyslu § 4 písm. b) tr. zák. dostatečně zohlednil všechna shora obecně vyjádřená hlediska a vedle zjištění, že pachatel věděl, že svým jednáním může způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, též v potřebném rozsahu zjišťoval všechny skutečnosti, z nichž by bylo možno učinit spolehlivý závěr o jeho srozumění s následkem, resp. s bezprostředně hrozícím následkem. Po provedeném dokazování a na jeho základě učiněných skutkových zjištění dospěl k závěru o zavinění obviněného ve formě nepřímého úmyslu, jemuž je třeba ve světle shora rozvedených úvah přisvědčit.

Nejvyšší soud s ohledem na všechny skutečnosti uvedené výše shledal, že právní posouzení skutku ve výroku napadeného rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 7 To 73/2005, je zcela správné a odpovídající zákonu, neboť oba soudy nižšího stupně zcela v souladu se zákonem vyložily všechny pojmy relevantní z hlediska jimi použité právní kvalifikace a v jednání obviněného zcela správně shledaly naplněnými všechny subjektivní i objektivní znaky skutkových podstat předmětných trestných činů. Soud druhého stupně posoudil všechny otázky a skutečnosti pro daný skutkový stav podstatné a současně se po řádném a důkladném přezkoumání rozhodnutí soudu nalézacího bez pochybností a logicky vypořádal s námitkami obviněného uplatněnými v odvolacím řízení. Nejvyšší soud pro úplnost dodává, že výhrady, jež obviněný uplatnil v dovolání, jsou v podstatě opakováním jeho obhajoby z řízení před oběma soudy nižšího stupně, na jejichž rozhodnutí tímto v podrobnostech odkazuje.

Na základě výše uvedeného dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání obviněného R. M. N. je zjevně neopodstatněné, a proto je podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl. Své rozhodnutí přitom učinil v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

P o u ě n í : Proti rozhodnutí o dovolání není s výjimkou obnovy řízení opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 15. září 2005

Předsedkyně senátu:
JUDr. Milada Šámalová